

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

تاریخ ایران و جهان (۲)

سال سوم آموزش متوسطه

رشته ادبیات و علوم انسانی

وزارت آموزش و پرورش
سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

برنامه‌ریزی محتوا و نظارت بر تألیف : دفتر تألیف کتاب‌های درسی ابتدایی و متوسطه نظری

نام کتاب : تاریخ ایران و جهان (۲) - ۲۷۱/۳

شورای برنامه‌ریزی گروه تاریخ : فرج‌الله احمدی، حسین احمدی، یارمحمد بای، عباس پرتوی مقدم، یعقوب توکلی،

مسعود جوادیان، حشمت‌الله سلیمی، فاطمه غدیری و فهیمه فرهمندپور

درس یکم تا پایان درس هفتم : محمدعلی علوی کیا

درس هشتم تا پایان درس یازدهم : سیروس غفاریان

درس دوازدهم تا پایان درس شانزدهم و درس بیست و ششم : حسین احمدی، عباس پرتوی مقدم

درس هفدهم تا پایان درس نوزدهم : گروه تاریخ دفتر تألیف کتاب‌های درسی

درس بیستم تا پایان درس بیست و پنجم : غلامعلی حداد عادل

ویراستار : سیداکبر میرجعفری

آماده‌سازی و نظارت بر چاپ و توزیع : اداره کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی

تهران : خیابان ایرانشهر شمالی - ساختمان شماره ۴ آموزش و پرورش (شهید موسوی)

تلفن : ۹-۸۸۸۳۱۱۶۱، دورنگار : ۸۸۳۰۹۲۶۶، کدپستی : ۱۵۸۴۷۴۷۳۵۹

وبسایت : www.chap.sch.ir

مدیر امور فنی و چاپ : سید احمد حسینی

طراح جلد : طاهره حسن زاده

صفحه‌آرا : شهرزاد قنبری، راحله زادفتح‌الله

حروفچین : فاطمه باقری مهر، زهرا ایمانی نصر

مصحح : زهرا رشیدی مقدم، فاطمه گیتی جبین

امور آماده‌سازی خبر : فاطمه پزشکی

امور فنی رایانه‌ای : حمید ثابت کلاچاهی، پیمان حبیب‌پور

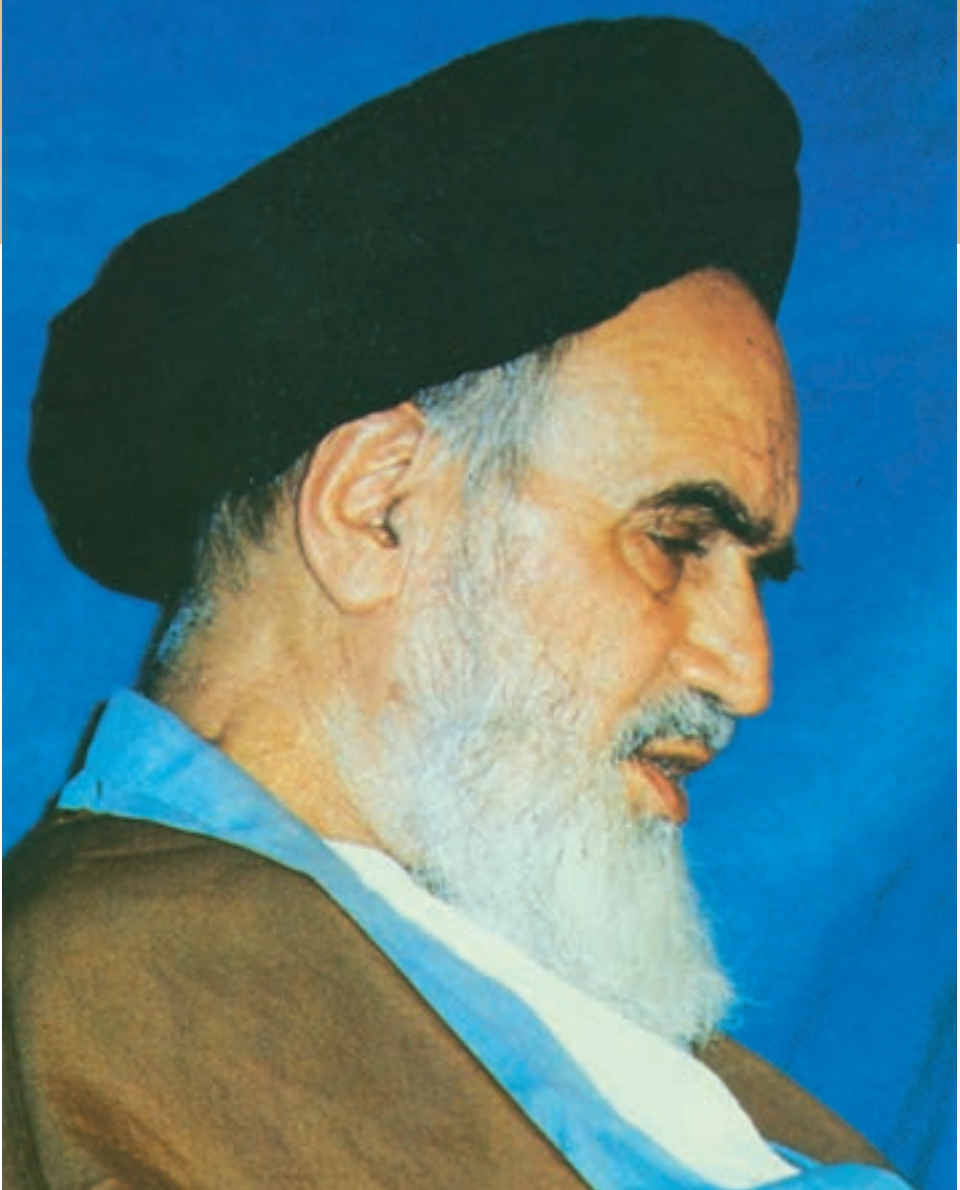
ناشر : شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران - تهران - کیلومتر ۱۷ جاده مخصوص کرج - خیابان ۶۱ (داروپخش)

تلفن : ۵-۴۴۹۸۵۱۶۱، دورنگار : ۴۴۹۸۵۱۶۰، صندوق پستی : ۱۳۹-۳۷۵۱۵

چاپخانه : شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران «سهامی خاص»

سال انتشار و نوبت چاپ : چاپ پانزدهم ۱۳۹۴

حق چاپ محفوظ است.

تاریخ معلم انسان ها است.

حضرت امام خمینی (رحمة الله علیه)

فهرست

بخش اول: تاریخ جهان در قرون جدید و معاصر

- درس ۱
- ۲ تحولات مذهبی، فکری و علمی اروپا در قرون جدید
- درس ۲
- ۱۱ تحولات سیاسی اروپا در قرون جدید (سده‌های ۱۶ و ۱۷ م)
- درس ۳
- ۲۱ تحولات سیاسی آمریکا و اروپا در قرون جدید (سده ۱۸ م)
- درس ۴
- ۲۹ آخرین امپراتوری‌های مسلمان
- درس ۵
- ۴۰ اروپا و آمریکا در قرن نوزدهم
- درس ۶
- ۵۱ آفریقا و آمریکای لاتین در قرن نوزدهم؛ نبرد علیه استعمار
- درس ۷
- ۶۱ آسیا در قرن نوزدهم؛ مقاومت در برابر استعمار
- درس ۸
- ۷۲ جنگ جهانی اول (۱۹۱۴ - ۱۹۱۸ م.)
- درس ۹
- ۷۹ جهان در میان دو جنگ (۱۹۱۸ - ۱۹۳۹ م.)
- درس ۱۰
- ۸۵ جنگ جهانی دوم (۱۹۳۹ - ۱۹۴۵ م.)
- درس ۱۱
- ۹۱ عصر جنگ سرد (۱۹۴۵ - ۱۹۸۹ م.)

بخش دوم: تاریخ ایران در قرون جدید و معاصر

- درس ۱۲
- ۱۰۲ ایران در عصر صفویه
- درس ۱۳
- ۱۱۳ ایران از سقوط صفویه تا پایان حکومت زندیه

- درس ۱۴
۱۲۰ اوضاع سیاسی و اداری ایران در عصر قاجار
- درس ۱۵
۱۳۱ روابط خارجی ایران در دوره قاجار
- درس ۱۶
۱۴۱ اوضاع اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی ایران در دوران قاجار
- درس ۱۷
۱۵۶ زمینه‌های انقلاب مشروطیت ایران
- درس ۱۸
۱۶۴ انقلاب مشروطیت ایران
- درس ۱۹
۱۷۶ دخالت‌های روسیه و انگلستان در ایران
- درس ۲۰
۱۸۶ ایران در دوران سلطنت رضاشاه
- درس ۲۱
۱۹۵ اوضاع ایران از اشغال متفقین تا کودتای ۲۸ مرداد
- درس ۲۲
۲۰۴ نهضت اسلامی به رهبری امام خمینی (ره)
- درس ۲۳
۲۱۲ تداوم مبارزه علیه رژیم پهلوی (۱۳۴۳-۱۳۵۶ ش.)
- درس ۲۴
۲۲۰ انقلاب اسلامی ایران
- درس ۲۵
۲۳۰ ایران در دوران جمهوری اسلامی
- درس ۲۶
۲۳۹ هشت سال دفاع مقدس
- ۲۵۰ فهرست منابع و مآخذ

سخنی با دبیران گرامی

کتاب حاضر دومین کتاب از کتاب‌های درسی رشته ادبیات و علوم انسانی است. عنوان‌ها و مباحث مورد نظر این کتاب، همچون کتاب تاریخ ایران و جهان (۱) در شورای برنامه‌ریزی گروه تاریخ بارها مطرح شده و بارها مورد بحث قرار گرفته است. سپس در فصل‌نامه رشد آموزش تاریخ شماره (۱۱) آن را درج کردیم تا قبل از آغاز تألیف از نظریات اصلاحی همکارانمان در این خصوص در سراسر کشور آگاهی یابیم. در سال‌های اخیر همواره با اعتراضات شماری از همکارانمان درباره حجم زیاد کتاب‌های درسی مواجه بوده‌ایم؛ به همین دلیل در گزینش و سازماندهی مطالب کتاب حاضر کوشیده‌ایم به گونه‌ای عمل کنیم که حاصل کار کتابی متناسب با ساعات تدریس باشد. این کار، بسیار مشکل و بحث‌برانگیز بود؛ زیرا جریان تاریخ جهانی هرچه رو به معاصر پیش می‌رود، دارای مباحث پیچیده‌تر و درهم تنیده‌تر می‌شود که در عین اینکه آموزش آن را جالب‌تر می‌سازد، فرصت و امکان بیشتری را می‌طلبد تا مؤلف بتواند به خوبی از شرح و تفهیم مطالب برآید؛ این خود نشان دهنده سختی و حساسیت کار مؤلفان کتاب حاضر است. از آنجا که مسائل عصر ما ارتباط بیشتری با مسائل و تحولات دو قرن اخیر دارد، تدریس و تفهیم کتاب حاضر می‌تواند آموزشی عالمانه، مفید و به اصطلاح کاربردی به دانش‌آموزان ارائه دهد و نگرش آنان را نسبت به دنیای پیرامونشان عمیق و دقیق بسازد. این مهم تنها در صورتی امکان‌پذیر است که دبیران گرامی، خود نسبت به موضوع درس هم علاقه و آگاهی داشته باشند و هم با مطالعه مستمر با آمادگی لازم در سرکلاس حاضر شوند.

در شماره‌هایی از نشریه رشد آموزش تاریخ، مقالاتی مرتبط با مفاهیم و مطالب کتاب حاضر درج شده است که همکاران محترم را به مطالعه آن توصیه می‌کنیم. در پایان، یادآوری چند نکته خالی از فایده نیست:

۱- به خاطر داشته باشید که دبیران سراسر کشور، از سلیقه‌ها و دیدگاه‌های گوناگونی برخوردارند و چه بسا، هریک از ایشان نسبت به یک یا چند موضوع، متفاوت از دیگران بیندیشند. ارائه کتابی منطبق با همه سلیقه‌ها و دیدگاه‌ها کاری بس مشکل یا محال است.

۲- توصیه می‌شود در آغاز سال تحصیلی و در ابتدای هر درس تازه، اهداف کتاب و درس را برای دانش‌آموزان بیان کنید. اهداف تفصیلی تمامی درس‌ها در وبگاه گروه تاریخ به نشانی: <http://history-dept.talif.sch.ir> بیان شده است.

۳- در جریان تدریس و ارزشیابی، حیطه‌های فرادانشی نیز مورد توجه قرار گیرد و به جای بررسی رویدادهای تاریخی به صورت وقایع منفرد و مجزا، پدیده‌های تاریخی در قالب فرایندی از تحولات سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی ارزیابی و تحلیل شوند تا امکان شناخت و فهم آن‌ها برای دانش‌آموزان فراهم آید.

۴- در تدریس این کتاب، می‌توانید از شیوه‌های مختلف تدریس، بهره‌جوید. در این باره مقالاتی در شماره‌های مختلف رشد آموزش تاریخ به چاپ رسیده که مطالعه آنها را به شما توصیه می‌کنیم.

۵- در پایان هر درس، فعالیت‌هایی برای دانش‌آموزان در نظر گرفته شده است. توجه داشته باشید که انجام تمامی این فعالیت‌ها ضروری و اجباری نیست، بلکه به مقتضیات و امکانات محلی بستگی دارد. می‌توانید برخی از این فعالیت‌ها را انتخاب کنید یا با گروه‌بندی دانش‌آموزان انجام هریک را از یکی از گروه‌ها بخواهید.

۶- تدریس شایسته این کتاب از عهده دبیران متخصص در رشته تاریخ برمی‌آید؛ بنابراین، تقاضا می‌کنیم که مدیران محترم تدریس این کتاب را به عهده دبیران متخصص و اگذارند.

۷- هدف از لحاظ کردن فعالیت‌های ضمن درس‌ها، واداشتن دانش‌آموزان به اندیشیدن و نیز بحث و اظهار نظر درباره وقایع و تحولات تاریخی است نه بیان صحیح پاسخ‌ها؛ بنابراین، هیچ ایرادی ندارد که دانش‌آموزان تحلیل‌ها و پاسخ‌هایی غیر صحیح بیان کنند. به علاوه، لحاظ نکردن زمان کافی برای اظهار نظر، شما را از این هدف دور خواهد ساخت.

۸- مطالبی که به عنوان «بیشتر بدانید»، «یک توضیح» و «فکر کنید و پاسخ دهید» آمده است و مطالب داخل جدول‌ها و کادرها، برای تعمیق یادگیری است و در آزمون‌های نوبت اول و دوم نباید از آنها پریشانی طرح شود.

گروه تاریخ دفتر تألیف کتاب‌های درسی ابتدایی و متوسطه نظری

سخنی با دانش آموزان گرامی

این کتاب دنباله حوادث و تحولات سیاسی جهان از حدود قرن شانزدهم تا عصر حاضر است. پدیده‌ها و جریان‌های تاریخی، علاوه بر ارتباط با مسائل و پدیده‌های عصر خود، اغلب نتیجه جریان‌های قبل هستند؛ بنابراین، برای درک بهتر مطالب این کتاب لازم است مطالب کتاب تاریخ ایران و جهان (۱) را در ذهن خود مرور کنید. همچنین، به یاد داشته باشید که به دلیل محدودیت ساعات تدریس، مطالب کتاب حاضر به طور خلاصه بیان شده است؛ بنابراین برای درک بهتر و عمیق‌تر آن می‌بایست علاوه بر طرح پرسش‌ها در کلاس درس، به کتاب‌های کمک درسی رجوع کنید؛ برای مثال، مطالعه برخی از کتاب‌هایی که در فهرست منابع آمده می‌تواند به شما کمک زیادی کنند. به یاد داشته باشید که برخی هدف‌های آموزش تاریخ عبارت است از آشنایی با اصلی‌ترین جریان‌های تاریخی، آشنایی با میراث فرهنگی، علاقه به میهن و آشنایی با بزرگان و مفاخر آن، درک علل و نتایج انقلاب اسلامی ایران و نقش رهبری امام خمینی (ره)، درک مفهوم تغییر و استمرار در تاریخ. بنابراین، هدف از آموزش کتاب حاضر فقط کسب نمره یا قبولی در کنکور نیست بلکه اینها نتیجه فرعی آن است.

از مطالب «یک توضیح»، «بیشتر بدانید»، «فکر کنید و پاسخ دهید» و «اندیشه و جست‌وجو» امتحان به عمل نخواهد آمد اما مطالعه آن را به شما توصیه می‌کنیم؛ زیرا هم اطلاعات جالبی به شما ارائه می‌دهد و هم خستگی مطالعه کتاب را کمتر می‌کند. به یاد داشته باشید که قضاوت در تاریخ و شناخت پدیده‌های مربوط به گذشته همیشه نسبی است و این امر همواره به میزان آشنایی مورخان با آن و دسترسی به اسناد و منابع لازم بستگی دارد. گفتمنی است که تاریخ — بر خلاف تصور برخی — تنها شرح جنگ‌ها و کارهای پادشاهان نیست، بلکه شناخت زندگی اجتماعی گذشته است و در بسیاری از رشته‌های علمی، بدان نیازمند هستند. تاریخ ما را برای زندگی اجتماعی آماده می‌سازد. در تربیت اخلاقی و رشد عقلانی ما بسیار مؤثر است. در مطالعه تاریخ لذتی حاصل می‌شود که تجربی است و توصیف آن مشکل است. در این میان، مطالعه بخش دوم کتاب اهمیتی دوچندان دارد؛ زیرا شما را با ریشه‌های بسیاری از مسائل عصر حاضر ایران آشنا می‌سازد.

گروه تاریخ دفتر تألیف کتاب‌های درسی ابتدایی و متوسطه نظری

مسلّمین محترم، صاحب نظران، دانش آموزان عزیز و اولیای آنان می توانند نظر اصلاحی خود را در باره مطالب

این کتاب از طریق نامه به نشانی تهران - صندوق پستی ۱۵۸۵۵، ۴۶۴ - گروه درسی مربوط و پیام نگار (Email):

talif@talif.sch.ir ارسال نمایند.

دفترتالیف کتاب های درسی ابتدایی و متوسطه نظری